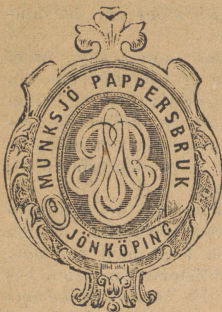

Munksjö - samling av trycksaker - 11

Munksjö

Vardagstryck

Underrättelser om användningen af
Papp i långa banor

tillverkad vid

Munksjö Pappersbruk

i Jönköping.

- Pappsorterna utgöras af
- Förhyningspapp, otjårad,** för förhynning af väggar i bopappersrum.
- Förhyningspapp, tjårad,** för yttre väggförhynning (mellan brådfodringen och väggen).
- Asfaltpapp** för taktäckning och i allmänhet till skydd mot väta, fukt och röta.
-

A. Förhyningspapp.

1. **Väggförhynning.** Till osvikligt förekommande af drag anbrings denna papp antingen invändigt, eller ock på väggarnes utsidor mellan timret och brådfodringen.

Vid utvändig förhynning fastnubbas långsidornas kant i timmerstockarnes midt, så att den ena pappbanans kant faller 1 å 2 tum öfver den andras. Säkrare mot drag är likväl att omböja långsidornas kanter till falsar, som instickas i hvarandra, hvarefter nubben slås genom falsen. Såvida ändamålet att förekomma drag fullkomligt skall vinnas, är härvid tillika nödigt att pappen räcker framom fönsterkarmarnes dagkanter, och renskäres först sedan fodren påspikats.

Är man säker att brådfodringen blir fullkomligt tät, så kan till yttre förhynning tryggt begagnas samma slags papp som till invändig förhynning. Annars är rådligt att till yttre förhynning använda tjårad papp (hvertill en särskilt sort tillverkas för billigare pris), åtminstone på de ställen af väggen, der väta lätt intränger (t. ex. vid fönsterfodren).

Kyla och drag från trossbottnar i trähus hafva sin orsak antingen i otäta fogningar mellan timmerstockarne eller ock deri, att golfbjelkarnes ändar sticka ut genom väggarne. I dessa fall är nödigt att med pappbanor bekläda väggarnes utsidor till så stor del som på

1864

insidan motsvaras af trossbottnen och de på ömse sidor om densamma befintliga fogar mellan timmerstockarne.

Vid invändig förhydning kan förfaras på alldeles samma sätt, utom hvad beträffar pappens falsning, som här icke är behöfelig, emedan befarad otäthet i skarvarne (till följd af sprickor i timret, i hvilka spikarne ej tagit väl fast) afhjelpes med att klistra pappersremсор öfver dessa skarvar. Men ehuru detta förhydningssätt är det enklaste och kan utföras af hvem som helst, är det, enligt vunnen erfarenhet, både för utseende och varaktighet ännu bättre att

spänna pappbanorna på väggarne, på samma sätt som dessa annars spännas med papper, för att sedan derpå klistra tapeterna. Sedan nemligen pappbanorna blifvit afskurna till lika höjd med rummet, fuktas de först lindrigt och jemnt med sådant klistervatten, som begagnas vid anfuktning af vanligt spännpapper. De böra blott kännas lindrigt däfna, och denna grad af fuktighet bör äfven hafva inträngt i pappens inre, så att pappen är böjlig. För att fuktigheten skall jemnt draga sig in i pappen, läggas de fuktade banorna ofvanpå hvarandra under 8 à 10 timmar. Derefter fastnubbås pappbanorna med sina ändar på väggen tätt invid taket och golfvet, med långsidorna 2 tum öfver hvarandra, bildande skarvar, som med starkt klistret förenas och under torkningen sammanhållas med häftspikar, hvilka borttagas sedan förhydningen torkat. Vill man förvissa sig om att skarvarne icke bli synliga utanpå tapeten, så böra de icke allenast vara sammanpetsade, utan äfven öfverspännas med en spännpappersremsa. Förhydningspappen måste äfven här gå framom fönster- och dörrkarmarnes dagkanter samt renskåras först redan fodren påspikats. Då pappen måste långsamt torka, så akte man densamma under tiden för starkt luftdrag genom dörrar och fönster. När den torkat blir den spänd och slät. Först då klistras tapeten derpå. Till sådan förhydning är den med halm blandade pappen den enda lämpliga.

Fördelarne af detta förhydningssätt äro att den spända pappen, medan den utehåller drag, tillika ger styrka och varaktighet åt tapeten, samt att samma väggbeklädnad lätt kan ompännas, i fall väggarnes sjunkning framdeles skulle det erfordra.

Erfarenheten har visat att detta sätt att anbringa pappförhydning i längden blir billigare än vanlig spänning med papper, emedan om-tapetsering icke behöfver ske så snart, som i fall spännpapper begagnats till underlag för tapeten.

Väggar mellan eldrum erfordra icke förhydning.

2. Goffförhydning (under mattan). Dervid böra pappbanornas kanter sammanspetsas, så att inga höga valkar uppstå, som nöta mattorna. Sedan pappen blifvit inpassad på golfvet, öfverstänkes den med vatten, men blott så mycket, att den blir däfven, då alla bucklor utjemnas och den lägger sig tätt efter golfvet. Om äfven efter mattornas påläggning dylika bucklor förmärkas, så försiinna de om mattan fuktas på det buckliga stället och får sakta torka.

Vanlig förhydningspapper
för dammet, är olikartad
förhydning.

3. Förhydning
pappens spikas be-
samt upprikes på al-
fasthållas mot dem m-
ste förhydningen akta-
Lyskade förstök la-
spinna tak i bonings-
bottnen, så att mella-
Ehuru invändig för-
betalar sig endast ge-
större förmåga att q-
låt (t. ex. arbetaren
illa bostad) anse-
detta fall kan förhy-
ningarne kring fön-
draget kommer, Sif-
bli mycket verkssam-
garne icke äro alla

Med lösa pappban-
och förtvåras till be-
man drag och kyl-
garnes panel, samt
kan en trån taket ne-
från dörren eller mo-
Kostnaden för full-
kring 12-15 Rdr.
göras fullkomligt dra-
ner, som begagnat
Bruk emottagit skrif-
att kostnaden för vä-
rade bränsle. En l-
hydning af ett hvar-
10 Rdr 40 öre för hy-
jag då icke köpt de
slappa frysa under en
bota de krämpor, som
Nödvändigheten af vä-
redan några års erfara-
att t. ex. i Jönköping
Rimskje papp användes
mindre att kläda sig de
bys för lägenheter som
4. Förhydningspapp

Vanlig förhydningspapp, såsom mera tät och mindre emottaglig för dammet, är ovilkorligen bättre än grå lumpppapp till denna slags förhydning.

3. Förhydning af trossbottnar sker närmast under golfplankorna: pappen spikas helst längs efter golfsparrarne och ofvanpå desamma samt uppvikes på alla sidor i vinkel mot väggarne, så att den kan fasthållas mot dem medelst golflisterna. Vid golfvets påläggning måste förhydningen aktas så att ej hål stötas i densamma.

Lyckade försök ha gjorts att med förhydningspapp i långa banor spänna tak i boningsrum omedelbart nedanför mellanskäret till trossbotten, så att mellantak af bräder besparats.

Ehuru invändig förhydning fås till ett så billigt pris, att den snart betalar sig endast genom det bränsle, som besparas medelst rummets större förmåga att kvarhålla värmen, så torde likväl mången obemedlad (t. ex. arbetaren, som ofta har att bekläda tre hela väggar af sin lilla bostad) anse utgiften allt för betydlig att göra på en gång. I detta fall kan förhydningen inskränkas till rummets hörn och omgifningarne kring fönster och dörrar, från hvilka vanligen det mesta draget kommer. Sådan förhydning fästes medelst spikning och kan bli mycket verksam om trossbotten är lagd med omsorg och väggarne icke äro allt för vårdslöst upptimrade.

Med lösa pappbanor, hvilka under den varmre årstiden nedtagas och förvaras till begagnande under många följande vintrar, afstänger man drag och kyla från vissa delar af väggen, såsom på fönsterväggarnes panel, samt bakom soffor och sängar, och dylikt. I sjukrum kan en från taket nedhängande pappbana bilda ett skydd mot draget från dörren eller mot dagsljuset.

Kostnaden för fullständig förhydning af ett medelstort rum är omkring 12—15 Rdr. En arbetarebostad kan, med delvis förhydning, göras fullkomligt dragfri för halva denna kostnad. Från flere personer, som begagnat papp till väggförhydning, har Munksjö Pappers-Bruk emottagit skrivelser, som alla öfverensstämma i den uppgiften, att kostnaden för väggförhydning snart återbelalar sig genom besparadt bränsle. En brefskrifvare, som uppger, att kostnaden för förhydning af ett hus med 12 rum af 10½ fots medelhöjd uppgått till 10 Rdr 40 öre för hvarje rum, tillägger: "Till hvilket ringa pris har jag då icke köpt den oskattbara fördelen af att jemte de mina få slippa frysa under ena hälften af året och använda den andra till att bota de krämpor, som bläst in på oss genom otäta väggar."

Nödvändigheten af väggförhydning inses numera så allmänt i de orter, der redan några års erfarenhet hunnit bevisa pappens förträffliga egenskaper, att t. ex. i Jönköping infet boningshus nybygges eller repareras, utan att Munksjö papp användes till väggförhydning. Husegare treka så mycket mindre att ikläda sig denna kostnad, som hyresgäster villigt betala en högre hyra för lägenheter som blifvit sålunda ombonade.

4. Förhydningspapp användes dessutom till flere ändamål, såsom

att döfva ljudet mellan tvenne våningar eller från machineriers rörelse-
utvexlingar (kugghjulen omgifvas med skåp af bräder, hvilkas in-
sidor fodras med förhydningspapp). Till omklädnad på ångpannor och
ångrör, för att bibehålla värmet i dessa, är denna papp lika verksam,
men långt varaktigare än den vanligen begagnade härfilten. För des-
sa ändamål är den grå lumpappan bättre än den, hvars massa är
blandad med halm.

En af Munksjö Pappersbruk i Jönköping utgifven särskilt brochyr om sättet att an-
vända förhydningspapp i långa banor, mot drag och fukt, expedieras från nämnda Bruk
eller från Hr L. J. Hiertas kontor i Stockholm, på requisition, åtföljd af 2 frimärken å
12 öre. En kortare beskrifning är inlagd i hvarje rulle af ofvannämnda pappersorter.

B. Asfaltpapp.

Rekommenderas till användning endast i det fall, att föreskrifterna
om takläggningen noggrannt iakttagas. De kunna sammanfattas i föl-
jande:

1. Takresningen högst en fjerdedel af husets bredd.
2. Takstolarne ställda på högst 3 fot 2 tumms afstånd och väl kon-
struerade, så att de icke sätta sig. (De kunna dock vara vida klenare
än takstolar, som uppbära tyngre taktäckningsämne).
3. En slät botten af plöjda bräder.
4. Pappens försigtiga behandling under täckningen.
5. Takets underhåll med tjärstrykning och sandning.

Följas dessa föreskrifter, så uppkommer ett fullkomligen vattentätt
tak, som varar i mansåldrar.

Munksjö Bruk erbjuder sig tillhandagå med vidare upplysningar än
dem, som meddelas här nedan.

Asfaltpappens stora format, som låter den sträckas uteder det
längsta tak i ett helt stycke (af 1000 kvadratfots täckyta eller mer,
om så skulle påfordras), medgifver

Ett förbättradt täckningssätt, som skiljer sig från det gamla, (hvilket
skedde med ark af blott 1 kvadratals täckyta) derutinnan att tjär-
pappen får sammanhänga i hela stycken från takåsen till takfoten och
icke spikas i takbräderna, utan fästes med långsidorna på trekantiga
lister, som, löpande i samma riktning, spikas vid takbräderna på ett

Fig. 1.

afstånd från hvarandra af högst 3 fot 2 verktum.
Dessa lister få i tvär-genomskäring den form,
vidstående Fig. 1 visar, hvars plan ab (af 3
tums bredd) hvilat på takbräderna. Listens höjd
mellan ab och cd $1\frac{1}{4}$ tum. Ytterst på gafflar-
ne spikas lister af tvär-genomskäring enligt

Fig. 2.
dan e
p
s
s
ler p
3-ant-listen, som a
botten b. Tackren
rett af stufst inlo

Pappanorna e
så att de utfylla v
mellan takten och f
listen, och böra löpa
upp till ryggen af de

När en pappana
ren, komma längs e
Listerna mötas stu
verböjda pappanan,
samt inslagna spikar.

Vid första torra vä
komligt torr, strykes
eller trä-järn, 20 sk
med strid och torr
som bräcken är svär
vill lossna och affalla
varaktighet och egenom
lagret, sålunda underhå
Taktäckarne måste l
da pappen.

Den nu i korthet anty
chyr utförligt beskrifva
framför den först här i
pen icke kan sönderstäl
(af fukt) eller sammantr

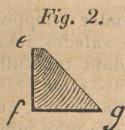
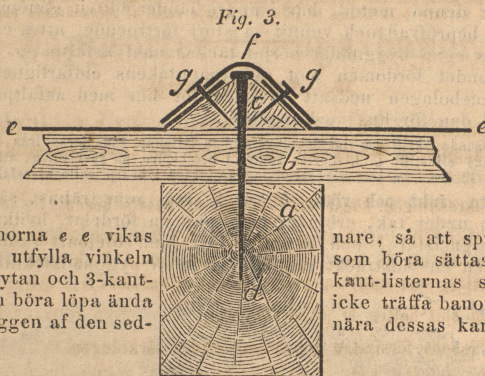

Fig. 2. *Fig. 2*, hvars plan *f g* ligger på takbräderna, med sidan *e f* utåtvänd och med spetsen *g* inåt taket. De på listernas ryggar mötande pappbanorna öfvertäckas med i listerna fastspikade remsor af 4 tumms bredd, såsom synes på nedantående *Fig. 3*, der *e e* föreställer pappbanorna, *f* täckremsan och *g g* spikarne. *e* är 3-kant-listen, som af spiken *d* är fästad i takstolen *a* genom brädbotten *b*. Täckremsornas undersidor strykas med ett pappkitt, be-
redt af starkt inkokt stenkolstjära.

Pappbanorna *e e* vikas så att de utfylla vinkeln mellan takytan och 3-kant-listen, och böra löpa ända upp till ryggen af den sed-

nare, så att spikarne *g g*, som böra sättas midt i 3-kant-listernas sidoplaner, icke träffa banorna allt för nära dessas kant.

När en pappbana skarfras, så bör den spikrad, som fäster skarven, komma längs efter midten af en takbräda.

Listerna mötas stumt på takåsen, der de öfvertäckas med den öfverböjda pappbanan, hvars dervid uppkomna veck fästas med var-
samt inslagna spikar.

Vid första torra väder efter täckningen och sedan pappen är fullkomligt torr, strykes taket med het kalktjära (100 skålp. stenkols- eller trä-tjära, 20 skålp. släckt fin kalk, 5 skålp. harts) och beströs med strid och torr sand innan tjäran stelnar. Denna behandling, som hvarken är svår eller dyr, förnyas när man finner att sanden vill lossna och affalla; att detta iakttages är högst viktigt för takets varaktighet och ogenomtränglighet för väta, emedan sand- och tjär-
lagret, sålunda underhållet, innan kort hårdnar till likhet med sten.

Taktäckarne måste ha oljade sockor på fötterna för att icke skada pappen.

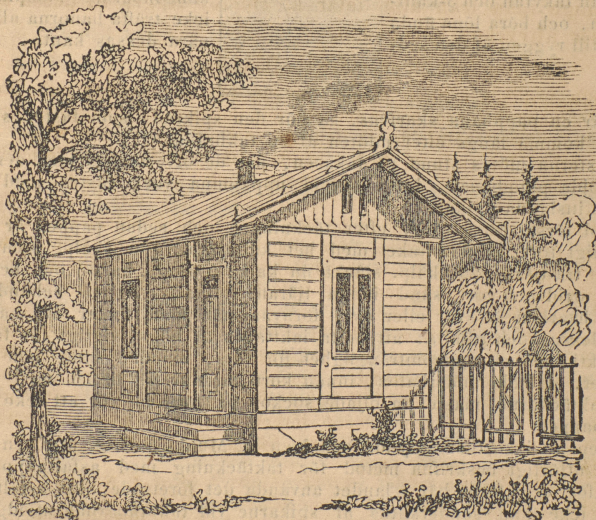
Den nu i korthet antydda och i en af Munksjö Bruk utgifven bro-
chyr utförligt beskrifna metod för taktäckning med asfaltpapp, har framför den förut här i landet använda det företräde, att asfaltpap-
pen icke kan sönderslitas af spikarne vid takbrädernas utvidgning (af fukt) eller sammandragning (af torka), emedan pappen i dem icke

har sitt fäste. Regn- och snövattnet möter ej heller under afloppet utför taket några spikhufvuden eller sömmar och kan således icke tränga sig in till brädbotten. Derigenom blir ett sådant tak fullkomligt så droppfritt, som det många gånger dyrare plåt- eller skiffertaket. Täckningsarbetet blir, efter det nya sättet, vida lättare, åtgången af spik är betydligt mindre, reparationer kunna ske utan minsta svårighet och taket får ett utseende, som i prydlighet icke uppnås af något annat taktäckningsämne, icke ens den engelska skiffern.

Ändamålsenligheten och varaktigheten af asfaltpapptak, som anlagts efter denna metod, har i andra länder blifvit genom mångårig erfarenhet bepröfvad och vunnit så stort förtroende, att t. ex. i Preussen statens egna byggnader börjat täckas med asfaltpapp. Derjemte har i utlandet fördomen mot asfaltpapptakens eldfarlighet så vikit, att assurancesbolagen nedsatt premien för hus med asfaltpapptak till likhet med den för hus med tegeltak.

Öfvannämnde skrift om taktäckning med asfaltpapp expedieras från Munksjö Bruk (Jönköping) eller Hr L. J. Hiertas kontor i Stockholm, på requisition, åtföljd af 2 frimärken à 12 öre. En kortare beskrifning är inlagd i hvarje rulle af asfaltpappen.

Mot väta, fukt och röta så väl i sten- som trähus, så väl i fria luften som under tak, erbjuder asfaltpappen fördelar, hvilka inses af hvarje byggnadsställare, och äfven i vårt land ofelbart skola förskaffa asfaltpappen en vidsträckt användning inom byggnadstekniken.

Portstuga vid Jönköpings Tändsticksfabrik täckt med Munksjö Bruks Asfaltpapp.

Munksjö

Papp

När Munksjö Bruks
ningsmaterial, ha
na dem omfattad
såsom verkliga
erfarenhet har be
kunna öfverpas
kunnige män från
velser aftryckas i

Till Munksjö

Med förtidna vint
Bräns Papp i långa
gående vinter höll
som bedde der, men
fridde medan folk
efantlig fjedel fäst
dragfri och mer varm
trost och således i
fäste brändslängan
hållningen. Den tar
nit den alltså.
Detta har jag ansett
måna andra, som drag
medel mot kold och
Nödvändigt i hvarje de
hög vikt; ty för honom
och hans familj skall lifa
Ulfstorp den 1 April

Intyg om nyttan

af

Munksjö Pappers-Bruks

Pappersorter i långa banor.

När Munksjö Bruk införde sitt nya förhållnings- och täckningsmaterial, hade det den tillfredsställelsen att genast finna dem omfattade af allmänhetens förtroende och bedömda såsom verkliga nödvändighetsartiklar för vårt land. Två års erfarenhet har bekräftat riktigheten af detta omdöme, hvarom kunna återopas en mängd skrivelser från aktade och sakkunnige män från alla delar af riket. Några af dessa skrivelser aftryckas här nedan.

Till Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

Wid förflutna wintrens början såt jag här på Ulfstorp med Munksjö Bruks Papp i långa banor förhyda min rättares bostad, som under föregående wintern hållit sig så kall, att mattnet frös i ämbaret, och folket, som bodde der, war af köld i högsta grad hemfökt. Som förhållningen skedde medan kölden ännu war sträng, kunde genast wisa sig af hwilken ofantlig fördel förhållning är för en bostad; den blef i hast fullkomligt dragfri och mer värmebehållande efter en eldning än förut efter tre wedbränsor och således i samma proportion bränslebesparande, så att den minskade bränsleåtgången kan antagas hafwa fullt ut ersatt kostnaden för förhållningen. Den talrika familjens trefnad och hellsa har under wintern varit den allrahästa.

Detta har jag ansett mig pligtig nämna för att genom mitt exempel uppmåna andra, som dragas med kalla rum, att tillägna sig ett så werksamt medel mot köld och otrefnad i boningsrum, som förhållningspappen är. Nödvändig i hvarje dragfull bostad, blir den i synnerhet i arbetarens af hög wigt; ty för honom bewarar förhållningspappen just det, hwaraf han och hans familj skall lewa, nemligen helsen och arbetskraften.

Ulfstorp den 1 April 1863.

Gustaf Hjertström,
Häradsköping.

Till Munksjö Pappersbrukets Kontor.

Uppfordrad att afgifwa mitt utlåtande öfwer Munksjö Pappersbrukets förhydnings- och taktäckningspapp i långa banor, af hvilka fabrikater jag begagnat mig för de nybyggnader och reparationer mig uppdragits under de senaste 2 åren, får jag förklara, att

Ålsfjällpapp såsom taktäckningsämne wisat sig både luft- och wäntentät samt att alla de tak, jag dermed låtit täcka, utan ringaste skada motstått de orkaner, som rasade här under förliden höst. Detta war till och med förhållandet med taket på ett öppet skjul, som, ehuru fullständigt pappbelagd, dock icke war mer än till hälften försedt med täckningskappor, när orkanen den 22 sistlidne December utbröt. Detta synes wara det mest tillfyllstgörande prof på Ålsfjällpappens styrka. Jag har wid alla taktäckningsarbeten tillämpat Munksjö Bruks taktäckningsmetod (på lister), hvilken jag måste gifwa företräde framför hwarje annat sätt, då pappen efter nämnde metod icke skadas af bottenbrädernas fastning och taket derigenom får ett särdeles wacker utseende. Pappen låter hyperligt behandla sig på takets alla vinklar och brätt.

Widare anser jag sådan papp wara ett godt skyddsmedel mot fuktighet och röta, hwarföre jag använt den samma på de delar af byggnader som därför varit utsatta.

Swad slutligen beträffar **Förhydningspapp i långa banor**, så har jag funnit den wara det både billigaste och werksamaste medel jag känner att göra boningstrum warma och dragfria. Jag har under detta år använt stora partier af detta fabrikat (i förra Årsförsamlingens hus härstädes har jag dermed spånt wäggar med en sammanräknad yta af 20,000 quadratfot) och kommer att anbefalla användningen deraf hos alla, som hädanefter behaga lemna mig förtroende af nybyggnader eller reparationer.

Jönköping den 5 Januari 1864.

W. Witting,
Stadsbyggmästare.

Till Munksjö Bruk.

Sistlidne sommar förfåg jag mitt hus här på Förstaden med tjärpapp i långa banor, hvilken anbragtes mellan brådfodringen och wäggen. Detta steddde för att bättre qwarhålla värmen i de under vinterförliden mycket kalla rummen. Och jag har wunnit min afsigt till min egen och mina hysgästers stora belåtenhet.

Jönköping den 13 Januari 1864.

Anders Pettersson.

Till Munksjö Pappersbruk.

Då jag härmed går att beswara Brukets förfrågan om werkan af den förhydningspapp, som jag under sommaren 1862 wärkställde i mitt hus här i staden medelst Munksjö Bruks Papp i långa banor, så kan jag icke annat

in förlåta mig på det
Den icke så fullkomliga, att
gata mot Wätern, håller
iden winter icke behöf
kvarnvarmt framtåt. Men
tiden under den nu eide
på ett så tillfredsällande
en orsak till mitt och min
allmän fuktighet här i
Jag har därför till
hvisla hells och fruklig
Pappem för spånnat
naggar upphöjt att jag
måste erhålla af den för
lämnadgarna.
Jönköping den 10 J

Till Munksjö

Jag har bekunnat
frågan om huru jag
papp i långa banor
det mig ett nöje att
och att endast de fru
ger mig anledning att
taket genom de tent
hjelp af flere påstått
de tak öfwen mycket
werklidiga; och då
af billigt wirt, torde
ägare än regelat, af
regel, hvilket här ej är
Jag har användt
färdedes mål dratt;
förlagd, hafwa rummen
eller tvorne gånger om
färdedes fullt till att mo
jag har nöjet meddela till
Stratberg den 1 J

Munksjö Bruks

Det är med mycket nöje
att i boningshuset följande

än förklara mig på det högsta belåten med den effekt förhyrdningen gjort. Den är så fullkomlig, att min wåning, som dock är belågen i hörnet af en gata mot Wettern, håller värmen qwar så länge, att rummen under sistlidne vinter icke behöfde eldas dagligen. oaktadt jag genom ett swårt och långvarigt kroniskt lidande war högst känslig för köld och drag; samt att äfwen under den nu rådande strånga kölden förhyrdningen hållit profwet på ett så tillfredsställande sätt, att jag kan anse de dragfria rummen wara en orsak till mitt och min familjs wälbefinnande under närwarande tid af allmän sjuklighet här i staden.

Jag har därför skäl rekommendera detta förhydningsämne hos alla, för hvilka helsa och huslig trefnad äro dyrbara.

Pappan bör **spännas** på väggarne, i synnerhet i gamla hus, hwilkas väggar upphört att sätta sig. I anseende till den waraktighet tapeterna måste erhålla af den fasta pappan, har jag med sådan äfwen beklädt mel-lanväggarne.

Jönköping den 10 Januari 1864.

A. Carlsson,
Fabrikör.

Till Munksjö Bruks Kontor.

Jag har bekommit Brukets skrifwelse af den 28 förra månaden, med förfrågan om huru jag funnit det tak jag sistlidne wår täckt med Asfalt-papp i långa banor, med mina egna wid Bruket inlärdas arbetare; och är det mig ett nöje att till swar dera meddela, att taket är fullkomligt tätt och att oaktadt de swåra stormarne det ligger slätt och orubbadt, och detta ger mig anledning att antaga det täckningen äfwen är waraktig, och då taket genom des bestryningar ej kunnat med andra ämnen täckas utan till-hjelp af större plåtbeslag, får jag äfwen nämna, att jag anser ifrågawarande tak äfwen mycket billiga, enär kostnaderna för plåtbeslaget blifwa öf-werslödiga; och då här till kommer, att underlaget för pappan kan göras af billigt wärke, torde det ej wara för mycket sagdt, att dessa tak bli bil-ligare än tegeltak, äfwen på de orter, der god tillgång finnes på dugligt tegel, hwilket här ej är förhållandet.

Jag har användt förhydningspapp i fem rum, och har jag funnit mig särdeles wäl dera; ty oaktadt ej någon yttre beklådnad är på huset an-bringad, hafwa rummen varit så warma, att högst sällan det varit nödigt elda twenne gånger om dagen, och något drag kan ej upptäckas. Jag har således fullt skäl att wara belåten med ofwannämnda papp; hwilket allt jag har nöjet meddela till swar å eder skrifwelse.

Bratteborg den 1 Februari 1864.

J. K. v. Seth.

Munksjö Bruks Kontor i Jönköping.

Det är med mycket nöje, som jag får meddela, att den förhyrdning, som skett i boningshuset härstädes, fullkomligt uppfyllt ändamålet. Före för-

hyhningen woro wäggarne högst otåta: den slitigaste eldning wille få litet förflå att i wattenkaraffinen på bordet midt inne i salen en isförpa bildas när kolden ute war 10 grader. Efter förhyhningen har en brasa om dagen warit tillräcklig att meddela rummen en behaglig värme.

Den verkkan jag sålunda erfor af böningshusets förhållning föränledde mig att äfven använda Er papp till beklädnad af wäggarne i ett hönshus, som derigenom blifwit aldeles dragfritt. Uppsättning af kakelugn har blifwit öfverflödig, emedan hönser, till ett antal af mer än 100 stycken, alla hälsit sig friska och fräa. Äfwen när den yttre kölden nedgått till 16 a 20 grader, har, medelst förhållningen, luften i hönshuset kunnat hållas så tempererad, att hönserna tidigare än wänligt börjat märpa.

Sådan papp kommer att användas på väggarne i den här vid Skogs-
skolan tillämnade anstalten för flängning af skogsfrön. Den skall täckas
med Brufets Asfaltpapp i långa banor.

Råslätt den 15 Februari 1864.

5. Gadamer,

Sågmästare.

Föreståndare för Jönköpings läns Skogsstola.

Munksjö Bruk. Jönköping.

Wid begagnandet af Munksjö Brufs förhydningspapp i långa banor har jag haft den sågnefamma erfarenhet att, ehuru använda på annat än wanligt sätt, nemligen till yttre beklädnad af 2:ne på en öppen wind fristående rum, hwilka bilda en frontespice och således ej kunna beklädas på mer än 3 sidor, hafwa dessa rum, hwilka förut woro långt ifrån warma och dragfria, under denna, wist ej kalla, men så mycket stormigare winter, genom förhydningspappen wisat sig wara i allo motsvarande ändamålet, nemligen att sthydda mot drag och fuktighet, så att jag för min del ej kan underlåta att på det högsta rekommendera Munksjö förhydningspapp i långa banor som ett särdeles godt sthydd mot drag och bläst samt äfwen just derigenom medbeständande.

Hernösand och Bondsjö den 18 Februari 1864.

Carl Desswik.

Rongl. Lif=Medicus.

Till Munksjö Bruks Kontor. Jönköping.

Äf Bruket's tillverkningar har jag hittills endast använt förhådningspapp, som jag funnit på ett utmärkt sätt motsvara mitt dermed afsedda ändamål, att göra bostäder för arbetare warma och dragfria.

Carlskoga Walåsen den 19 Februari 1864.

K. J. v. Hoffen.

Till Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

På begäran meddelas att wid den sommare 1863 verkställda fullständiga reparation å **Werjö Biskopsgård Strabo**, belägen utom Werjö stad på en höjd och således mycket utsatt för windarne, hafwa wäggarne inwändigt blifwit beklädda med Munksjö Pappersbruks wälfärdiga **Förhydningspapp**, som äfwen härstädes wisat sig fullt ändamålsenligt genom att göra rummen warma och dragfria.

Werjö den 19 Februari 1864.

Cars Gust. Rydén,
Consistorie-Notarie.

Munksjö Pappersbruks Kontor. Jönköping.

Anmodad meddela utlåtande öfwer beskaffenheten af det Förhydnings- och Tjårpapp i långa banor af Tit. tillverkning, hwilket härstädes blifwit anwändt. får jag med nöje upplysa, att Förhydningspappen, som begagnats till infodring af tak och wäggar, så wäl i min bostad och åtfästliga hus för arbetare, som ock i rum af dubbla brädwäggar, inbyggda i spelen för Berguppsfördringen, har öfwer allt wisat sig särdeles lämplig att göra rummen warma och dragfria; samt att Tjårpappen, med hwilken en J. & Konstregla täcktes förliden sommar, hitintills bibehållit sig fast, tät och oförändrad och alldeles icke rubbats ur sitt läge genom windens åverkan, ehuru Konstgängen är ledd öfwer de högsta delarne af sjelfwa Persberget.

Bolaget har derföre full anledning till belåtenhet med anwändandet af Tit. Fabrikat; och i det jag meddelar detta, begagnar jag tillfället att på samma gång önska företaget all möjlig framgång; samt tecknar

Giljstads och Persbergs Grufwor den 22 Februari 1864.

Högaktningsfullt

Joh. L. Ahlgren,

Disponent för Persbergs Grufubolag.

Munksjö Pappersbruk.

Som Bruket har förfrågat sig hos mig, huru jag anser mitt under förliden vår upplagda papptak, så får jag med anledning deraf härmed under-
rätta, att detsamma är fullkomligt tätt, så att jag med all trygghet deri kan inrymma mitt betydliga winterlager af Tapeter, och har det ej heller i ringaste mån lidit af de swåra höststormarne, hwilka deremot gjort betydlig skada på mina tegeltak.

Jönköping den 24 Februari 1864.

L. W. Norling.

Till Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

Då jag under sistförflutna sommaren requirerade Asfaltpapp af Munksjö Pappersbruks tillverkning, förespåkades mig af flere personer, att denna papp ej skulle passa för vårt hårda klimat, alldenktund den, derigenom att den besunne sig i långa banor, skulle wid köld så krympa eller draga sig tillsammans, att wid hvarje spik en öppning skulle uppkomma. Jag pålade emellertid denna papp på 2:ne tak och iakttog, så väl wid påläggningen som wid påstrykningen af kalksjära och sand, den metod, som wid Munksjö begagnas, och har nu kommit till det resultat, att denna papp, rätt pålagd och behandlad, utgör ett förträffligt taktäkningsämne; ty 2:ne veckor efter bestrykningen woro taken mer att sikna wid stentak, och, oaktadt denna vinter herrskat en köld af ända till 18 grader, har ingen den minsta skada funnat upptäckas, hwadan jag tror, att den af många beskrade sammandragningen ej är så stor, att den bör inverka på pappens ändamålsenlighet.

Min erfarenhet är, att Förförhållningspapp är ett utmärkt godt medel att få bostäder warma och dragfria och bör till följe af sitt billiga pris, genom besparing af bränsle, snart nog ersättas.

Carlstad & Beijers den 26 Februari 1864.

Högaktningsskult
D. L. Geijer.

Munksjö Kontor. Jönköping.

Wid anläggningen af ett nytt torp å Åsens skog sistlidne sommar användes för tätning af boningshusets väggar Munksjö papp i långa stycken eller banor, och har jag öfvertygat mig om den stora nytta, pappen gjort med att inneslänga värmen och uthålla draget. Ehuru min egen dom är så särdeles skogrik, att en annan egare kanske icke skulle räkna på wedåtgången för bostädernas uppvärmning, så ämnar jag begagna Munksjö Bruks papp för alla boningshus, som jag nybygger eller reparerar, sedan jag nu sett huru varm och treflig äfwen den minsta soja kan bli medelst vägghöfning.

Åsen wid Jönköping den 1 Mars 1864.

G. Johanson.

Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

Tyra rum i stadens Sjukhus bekläddes år 1862 med Bruket's långa papp, hvarigenom de blifwit dragfria och fordra mindre quantitet wed för att blifwa uppvärmda.

Jönköping den 2 Mars 1864.

J. P. Holmbom,
Safarett's-Läkare.

Till Munksjö Pappersbruk
Wid följande, så under
och följande användes
ning af mörka, uttry
den det uttrycker drag
med den alla önskan
arbetarnas hellsa och
förmåga af bränsle.
Göteborg den 2 Mars

Till Munksjö
Wid ett, under följande
hos af trä, till det
ut elwa konjunktur
tillverkning och, under
uttryckande af köld
Wid dessa rum har
föret att öfverkomma
mellan hvarje elv
behållit sig hvar
anden. Detta föder
tillförlitliga förhållanden
öfverhug medelst
bringande, men hvil
är vida mindre än
bedräglig.
Det är mig sålunda
ning af detta skog
gjorda fördrag
för det tillfälliga endamen
bles verkstäm medel
Göteborg den 4 Mars

Till Munksjö Pappersbruk
3 anledning af att
Munksjö fjärde fördrag
tus, och samnit derfom
ns förmåga att mörka
jande användas nämnde
förmåga.

Till Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

På förfrågan, så undertecknade, som uti en nybyggd Arbetare-byggnad wid Mölnlycke använt Munksjö Bruks papp i långa banor, till förhållning af väggar, intaga: det wi funnit detta mycket ändamålsenligt, emedan det uteslänger drag, och tillförlje deraf håller rummen lättare warma under den kalla årstiden. Wi anse denna egenhet wara af stor wigt för arbetarnes hellsa och trefnad, på samma gång som den medförer stor besparing af bränsle.

Götheborg den 2 Mars 1864.

För Mölnlycke Manufaktur-Aktie-Bolag,
Carl Johan Dymling.

Till Munksjö Pappersbruk.

Uti ett, under sistlidne sommar här wid staden åt mig uppfördt boningshus af träd, till det yttre brädbeklädt, har jag, såsom inre wäggbeklädnad uti elswa boningsrum, låtit anbringa förhållningspapp af Munksjö Bruks tillverkning och, under nu tilländagaående winter, funnit werkan deraf, till uteslängande af fölb och drag, särdeles fördelaktig.

Uti dessa rum har eldning endast en gång dagligen behöft användas för att åstadkomma en jemn och god kammarvärme, och temperaturen har mellan hwarje eldning icke undergått någon märkbar förändring, utan bibehållit sig hufvudsakligen lika dhgnet om, från den ena eldningen till den andra. Detta fördelaktiga förhållande anser jag mig förnämligast kunna tillskrifwa förhållningspappen, hwars anbringande sålunda medfört en icke obetydlig wedbesparing, som inman kort bör ersätta kostnaden för dess anbringande, men hwilken kostnad i allt fall, efter den erfarenhet jag wunnit, är vida mindre än för andra wäggbeklädnadsämnen, såsom gipsning eller brädklädsel.

Det är mig sålunda ett nöje att söka bidra till en allmänare spridning af detta förhållningspapp och att, såsom svar på den hos mig nu gjorda förfrågan från Munksjö Bruk, kunna witsorda och instämma uti de fördelaktiga omdömen samma papp härförutan tillwunnit sig, såsom ett särdeles werksamt medel att bereda warma och dragfria boningsrum.

Galmstad den 4 Mars 1864.

A. G. Geuman.

Till Munksjö Bruks Kontor.

I anledning af Tit. Skrifvelse, får meddela upplysning att jag använt Munksjö tjärade förhållningspapp under brädbeklädnaden å ett större boningshus, och funnit detsamma dertill alldeles förträffligt såsom öfande wäggarnes förmåga att motstå kölden och draget, hwarför jag äfwen ämnar fortfarande använda nämnda papp till enahanda ändamål wid blifwande brädofodringar.

Jag ämnar i sommar lägga dylikt papp under golfsplanforna i mina boningsrum, och lofwar mig deraf goda resultat.

Sköfde & Ljunghem den 8 Mars 1864.

R. J. v. Essen.

Till Munksjö Bruk. Jönköping.

Till svar å ärade af den 5 dennes får nämna, att de tak, som här under sistlidne sommar och höst blifwit pålagda af Munksjö Pappersbruks papp i långa banor, wisat sig mycket tillfredsställande, och har jag all anledning tro, de allt framgent skola blifwa till nöjes, så framt den föreskrifna skötseln egnas dem.

Om ifrågawarande takpapp i långa banor påläggas enligt föreskrift och sedan skötes ordentligt, är detta otvifvelaktigt det billigaste och ändamålsenligaste täkningsämne, wi hittills haft.

Förhydningspapp har jag ännu ej varit i tillfälle att begagna; men en af mina grannar har dermed beklädt sitt boningshus, och prisar han det högeligen.

Nyköpings Bruk och Mek. Werkstad den 12 Mars 1864.

Högaktningsfullt

G. Steffanson.

Munksjö Bruk. Jönköping.

I bestittning af ärade utaf den 1 dennes och uppfordrad att yttra mig öfwer Munksjö tillverkning af Tak- och Förhydningspapp får jag med nöje detsamma aflemna.

Med Takpappen äro endast tvänne tak belagda, men jag tror mig dock kunna fullt erkänna ändamålsenligheten af detta material, både för dess duglighet och dess pris, jemförda med andra taktäkningsmaterialier, för att icke tala om den nåtthet och prydighet, hwarmed dylika takläggningar låta utföra sig.

Förhydningspappen är ännu icke af mig försökt på annat sätt, än att den uti ett par rum blifwit begagnad såsom underlägg under golfsplaner; men på detta enkla sätt har den ändå gjort god effekt, hwarföre jag ej tvekar instämma i alla de wackra inthg, som detta fabrikat haft från flere håll. Wid blifwande nybyggnader eller reparationer under nu instundande sommar skall jag ej uraktlåta att använda förhydningspapp af Munksjö tillverkning.

Gedemora & Thurbo den 14 Mars 1864.

Högaktningsfullt

Arw. Arwidson.

Till Munksjö Bruk. Jönköping.

Till svar å skrifwelsen af den 1 dennes, får jag nämna att jag funnit Brukets Förhydningspapp i långa banor wara ytterst förträffligt att göra

boningsrum warma och dragfria, och hafwa många af mina grannar erfarit det samma och förfärlat sig på det högsta belåtna med vappens anmärkning. Som jag anser denna papp vara ett oundgängligt material för boningshufen i ett kallt klimat, skall jag uppbjuda allt mitt bemödande att göra pappen känd i denna trakt af Norrland.

Sollefteå & Resele i Angermanland den 16 Mars 1864.

E. P. Pehrson.

Munksjö Pappers-Bruk. Jönköping.

Allt underrednad redan till 22 boningsrum begagnat Munfjös förhållningsspp i långa banor och att jag allt framtent skall begagna densamma till alla sorters boningsrum, såsom warande det bästa, ändamålsenligaste och billigaste medel att slipa fukt, drag och kyla, samt att jag på det högsta rekommenderar denna papp hos en och hwar, som vill bo warnt och sundt, det får jag sanningsenligt och med särdeles nöje meddela.

Stora Gefvby den 21 Mars 1864.

C. F. Anstehaas,

Baron och Kammarherre.

Munksjö Pappersbruk. Jönköping.

Till efterkommande af Er yttrade önskan att få ett omdöme om Munksjö
Brufs tillverkningsar, grundadt på min personliga erfarenhet, gör jag mig
ett nöje att meddela följande:

Förliden sommar lade jag af Munstjöö f. k. Ålsaltpapp ett taf på spåntade bräder om cirka 900 qvadrattfot. Som resningen här war särdeles låg, endast 1 på 8, och brotten många och svåra, hade ingen annan materiel än plåt eller papp dertill funnat användas. Jag är fullt nöjd med walet: Tafet har fullkomligt motstått så mål de strida höstregnen som de omanligt starka höst- och vinterstormarne. Fördelarne af dessa taf äro efter min tanka hufvudsakligen den stora lättheten, så att till hus af 18 a 20 alnars bredd takstolar af 3-tum—5-tums plank äro alldeles tillräckliga; vidare den låga resningen och de många och svåra brotten, som med detta material äro möjliga, äfven som dess egenkap af ringa värmelebare, som så fördelaktigt kontrasterar mot skiffertaken; äfven möjligheten att hastigt beståta en stor yta af af stort värde. Jag lade förliden höst öfver en byggnad, hwars östra del ännu ej är fullt färdig, ett provisoriskt taf af Ålsaltpapp utan lifter, endast med kanterna spikade 2 a 3 tum öfwan på den underliggande banan och med en lätt strykning af stenkolstjåra öfver fogarne. Detta taf har hittills varit droppfritt, och jag hoppas det under den korta tid det ännu har att qwarliga ej skall swita min förväntan.

För öfrigt har jag begagnat Ålfjalspapp att-tåta småre utvändigare re-
mor på äldre byggnader. Det är ej wacker men gör förträfflig nytta, lika
god, skulle jag tro, som brädfodring. Till flyttbara fjul, såsom för betande
får och kalfwar m. m., synes den mig wara särdeles passande.

Förhydningspappen kan jag med bästa samvete mitsorda. Jag anwänd-
de förliden sommar sådan att spänna väggarne i en wåning af 7 rum,
som äro belägna i en byggnad, hvilken hittills icke varit beklädd på yttre
sidan och följaktligen dragig. Förliden har varit mycket tillfredsställande, i
det knappast något enda af dessa rum under den strängaste föld, som wa-
rit i winter, — 12 å 13 grad., behöft mer än en daglig eldning för att
wara beboeligt. Mot golsdrag är denna papp ännu mera suverän, och jag
har hört den i mitt grannskap vertill föredragas den tjärade golspappen
för sin luftfrihet, ehuru den senare bör wara waraktigare. Det har varit
mig ett nöje att se huru mera intelligenta arbetare, sedan de lårt känna
detta material, genast infett des fördelar och skyndat att skaffa sig en rulle
för att dermed ombona sina egna bostäder.

Motala, Skrufarp den 29 Februari 1864.

Carl Fredr. Bergstedt.

Munksjö Bruk. Jönköping.

Self öfvertygad om förträffligheten af Bruket's Papp i långa banor så-
som det bästa medel att göra väggar täta i bostäder, och finnande samma
mening utan undantag delad af alla som anwändt densamma för lika ändas-
mål, ämnar jag med samma papp förhyda hela det boningshus jag håller
på att uppföra och ber derfor att Bruket wille till den 1 nästkommande
September hålla mig tillhanda 35,000 quadratfot sådan papp å 3 öre qua-
dratfoten eller för 1050 Riksdaler Riksmünt.

Åsen wid Jönköping den 15 Juli 1864.

G. Johansson.

Till Munksjö Pappers-Bruk. Jönköping.

Sedan täckningsarbetet med tjärpapp å Gwetlanda Kyrkotak nu är afslu-
tadt, får Byggnadskommittéen på begäran afgifwa det utlåtande, att arbetet
af Bruket's taktäckare blifwit utfördt med utmärkt noggrannhet och ordning
samt att taket har ett särdeles vackert utseende, mycket liknande jernplättak;
och har Kommittéen den största anledning hoppas, att taket i alla hänseer-
den uppfyller sitt ändamål.

Gwetlanda den 8 Augusti 1864.

A Byggnadskommittéens wagnar:

J. Axel Borg.